

Cătră cititori.

Sfirşindu-se cu numărul acesta anul al III-lea al „Luceafărului“, rugăm pe toţi abonaţii noştri, în întârziere cu plata abonamentului, să binevoiască a ne trimite sumele datorite cât mai în grabă, căci trebuie să încheiăm şi noi socotelile.

Anunţăm totodată că, cedînd unei dorinţi ce ni s'a exprimat din mai multe părţi, am hotărît să scoatem cu începerea anului nou, pe lângă ediţia de acum, şi o **ediţie de lux**. Această ediţie, tipărită pe hîrtie specială pentru lucrări de artă şi expedită supţ bandă de carton, va costa pe an 20 cor., pe 6 luni 10 cor. (Pentru România 25 lei). Ediţia obişnuită va costa caşi pînă acum: pe an 12 cor., pe 6 luni 6 cor., iar pentru preoţi, învăţători săraci şi studenţi 7 cor. pe an. (Pentru România 16 lei, şi respective 12 lei.)

Urmînd pe calea apucată, redacţia va stăruî şi de-acî încolo să realizeze îmbunătăţiri tot mai mari, tot mai multe, atît ce priveşte partea literară, cit şi cea artistică şi tehnică, ţinînd astfel cititorii săi în curent cu mişcările literare şi artistice româneşti.

Numărul proxim (Nr. 1. 1905) va apare la 1 Ianuarie şi va cuprinde, în afară de lucrări literare datorite scriitorilor noştri cu nume, — 20 ilustraţiuni frumos e executate după tablourile picturului român *Nicolae Grigorescu*.

Rugînd cititorii noştri să grăbească cu renoirea abonamentului şi să recomande revista şi cunoscuţilor, le mulţumim pentru sprijinul ce ni l-au dat în acest an, de care sîntem convinşi nu ne vor lipsi nici în anul viitor.

Red. şi Adm. „Luceafărului“

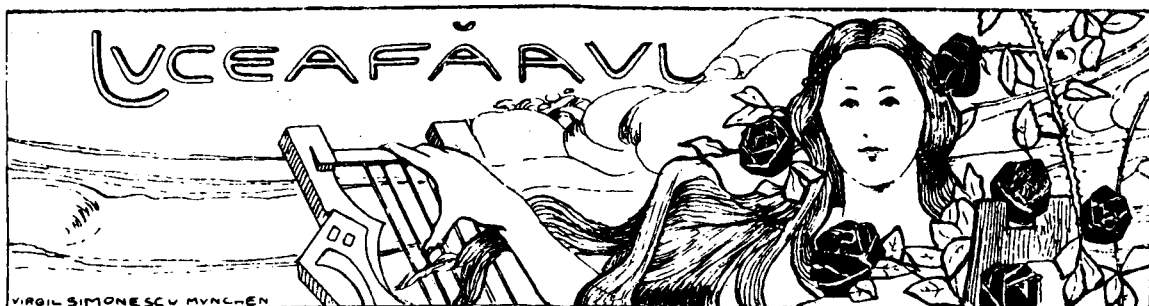

Coperta acestui număr e lucrată de d-şoara *Lili Vincenz* din Craiova, căreia şi pe această cale i exprimăm mulţumirile noastre sincere.

Aviz redacţiilor.

Reproducerea articolelor din „Luc.“ — fără indicarea izvorului — e oprită. Reproducerea ilustraţiilor e permisă numai cu învoirea prealabilă a redacţiei noastre.

PREMIUL „LUCEAFĂRULUI“.

— Plebiscit literar —

Cu povestirea din acest număr se termină șirul lucrărilor publicabile intrate pentru premiu. Atât cu povestirile publicate cât și cu acele cari, neîntrunind condițiunile concursului, au fost respinse, ne vom ocupa mai cu deamănuntul în numărul 1. sau 2. al revistei noastre.

Nimeni nu ne poate acuza că am fost prea severi în admiterea lucrărilor la premiu. Dimpotrivă poate am fost prea indulgenți.

Acum e rindul publicului să-și spună cuvântul; el are toată libertatea să scoată triumfător pe orî care din're cei șapte concurenți.

Mulți vor fi curioși de rezultat, dar desigur noi așteptăm mai nerăbdători s'aflăm care frunte va fi încununată cu cununa de lauri oferită de cei o mie de cetitori ai noștri și care buzunar va avea fericirea să sărbătorească triumful moral și . . . sunător.

Ca publicul nostru să fie pe deplin în curat cu votarea, cunoscîndu-î și comoditatea strămoșască, alăturăm acestui număr cite-o carte postală, pe care — după ce vor fi citit cu multă luare-aminte toate șapte povestirile și după ce-și vor fi tras seamă care-î mai bună — vor scrie titlul povestirii, se vor iscăli legibil, (pseudonime nu se admit) și ne vor retrimite-o. Votarea pe alte cărți postale sau în formă de scrisoare nu se admite decît în cazul specificat mai la vale.

Nouă ne-ar plăcea, dacă acest plebiscit literar n'ar fi numai o înșirare seacă de voturi, ci dacă fiecare cetitor și-ar motiva în citeva propoziții votul. În deosebi așteptăm o astfel de votare dela presa noastră de aici și

din regat, dela profesorii de limbă și literatură românească — între cari ce e drept avem puținii abonați — și dela oricare se simte destul de tare să judece o lucrare literară.

Cele mai bune dintre aceste răspunsuri, — cari ne rugăm să nu fie prea lungi, — le vom publica în întregime sau pe scurt, cînd ne vom ocupa de rezultatul premiului.

Confrații dela presa noastră cotidiană și periodică și-ar împlini o datorie față de literatura românească, dacă într'o dare de seamă ar analiza toate lucrările publicate la premiu, judecîndu-le sever și după a lor dreaptă chibzuială.

Redacția noastră, atunci cînd va publica rezultatul, va explica rostul acestui premiu, și își va spune cuvîntul ei independent asupra celor șapte povestiri.

Ne rugăm frumos de cetitori ca cel mult pînă la **25 Decembre** nouă să ne trimită toate voturile, pe cari noi le vom aduna, le vom număra în fața unui cerc de prieteni, vom desface plicul biruitorului, căruia din toată sărăcia noastră îi vom trimite *una sută coroane*, să închine de sfintele sărbători un pahar de vin în sănătatea . . . literaturii românești!

—
Acum lăsăm să urmeze ultima povestire:

VII.

Reînviere.

Trenul se opriese pentru o clipită din goana-î nebună. O cîmpie plină de lumină. Soarele de Decembre arunca asupra țarinelor înzăpezite săgeți obosite.

O gară mică și sărăcăcioasă. Conducătorul deschise ușa unui compartiment de clasa a II-a, un tânăr de vreo 24 de ani se coborî cu pași hotărîți.

Un țipet al locomotivei, vagoanele se zdruncinară, proptindu-se într'olaltă, și trenul de Budapesta alerga în ruptul capului mai departe, înspre inima țării Făgărașului.

Abea avuse timp noul sosit să-și arunce ochii asupra vagonului, de unde scoborise — în geamul căruia un cap de femeie saluta prietenos, iar ochii arătau părere de rău că se despart de prietenul lor — și frigul, care-l izbise la ieșire, începu să-l scuture din amorțea plăcută.

Tânărul își aruncă ochii oboșiți înspre marginea cîmpiei, înspre colosul de munți, cari păreau căciuli mari, mițoase, așezate una lângă alta. Munții Făgărașului nu-i văzuse de mult — dar nici nu-i dorise el atît de tare.

Pe cînd își încheia paltonul și se uita pierdut după săgeata întunecată, care se zvrcolea prin albeața covârșitoare, pentru ca să se facă mai apoi un punctuleț cenușiu — și să dispară fără de veste — un țăran bătrîn alerga din dosul gării într'un suflet. Pînă mai 'nainte stătuse răzimat cu pieptu-i lat de pălanul din ograda gării, acum alerga de-i fluturau pletele prin răcoarea iernii. Cînd ajunse în fața tînarului își luă repede de pe cap căciula de miel, care-i stetea infundată pînă peste urechi și fluturîndu-o într'o mîna zise, în timp ce crețele-i de pe obraji îi rideau:

— «Sărut mîna, domnișorule lancu. Bun sosit la noi . . .»

lancu a tresărit cînd a simțit pe mîna muștățile pline de înghieț și a bolborosit un:

— «Noroc, bade Ioane. Ce mai zic ai casei...» și după răspunsul la care se aștepta: «Bine, și Vă doresc», a revenit la morocăneala de mai'nainte.

Peste un sfert de ceas sania popii Dumitru aluneca pe drumul de țară, minată trîrbat de badea Ioan, lăsînd gara să-și reînceapă somnul plin de trîndăvie.

Domnișorul lancu se îmbrobodise bine în țoalele și blănille trimise înainte la gară. Cîtăva vreme n'a schimbat nici o vorbă cu bătrînul. Se auzia numai vîjăitul sfîrcului de biciu prin aer și pocnetul copitelor calilor pe glinciul drumului. Pe lângă astea larma glumeață a jocului de zurgalăi.

Badea Ioan se pusese pe gînduri. Se uita din vreme 'n vreme mirat înapoi. Era învățat, ca domnișorul să-l agrăiască, să-l întrebde de una de alta. Acum tăcea ca pește. Numai să nu i se fi întîmplat vre-un rău. Îl are drag, ca ochii din cap. Decînd era mic îl ducea și

aducea dela școala din oraș. De Paști și de Crăciun mergea în fiecare an după el, la Sibiiu și să fi văzut bucurie pe «domnișorul lancu», cînd ajungea în mijlocul alor săi. Să se fi schimbat de cînd s'a dus la școlile ale înalte, la Pesta? . . .

Și ochii-l caută furiș, să nu-l supere cu ceva.

Pe dinaintea lor se rostogolesc cîmpurile albe, întrerupte pe ici pe colo de cite un pețec mohorit de coperișe de case, de uloaie afumate, de clopotnițe de biserică romînești.

Satele, prin cari trec sunt de obicei de-a doua mîna, sărăcioase, cu multe coperișe de paie, cu ulițe strîmte și bolovănoase.

De citeori trec printr'un sat «domnișorul» tresare lără să vrea. Simte o golătate amară în sufletul său.

La o crîsmă sărăcioasă din mijlocul drumului s'au întărit amîndoi cu cite-un ciocan de rachiu. Domnișorul lancu și-a aprins o țigaretă. Și acum se dă cu totul gîndurilor.

De-ar fi fost după pofta inimii lui, ar fi apucat lumea în cap, așa, în neștire, cu tovarășa lui de călătorie la dreapta, să nu mai vadă, să nu mai audă altceva. După 3 ani de viață de oraș mare, după 3 ani de uitare de toate năcazurile încunjurătoare, iacă, trebuie să îplinească voia părinților, să vină de Crăciun acasă. Și simte — i-e rușine să o spună, dar simte — născîndu-se în inima lui, într'un unghier uitat — o jale. Și vede că jalea încolțește tot mai mult. E părerea de rău, că trebuie să se 'ntoarcă în mijlocul oamenilor, cărora nu le-a mai dus dorul în străini, de cari a uitat, pe cari de multe ori a început să-i disprețuiască.

Și lucrul ăsta e atît de firesc! În mijlocul orașului orbitor a primit atîtea și atîtea senzații nouă, neauzite, neștiute pînă atunci. A fost primit cu atîta dragoste, s'a îmbătat de artă, de știință, încît făcînd comparație cu starea neamului său, dîndu-și seama de ce poate și ce nu poate produce Ardealul romînesc, a trebuit să-i bată la ochi nimicînția, neputința a lor săi. Și simțămîntul ăsta a prins în sufletul său rădăcină, mai întii plăpîndă, mai apoi tot mai tare, mai tare . . . A ajuns într'un timp să-i vină greu să spună că-i romîn, și de o spunea, o roșeață palidă-i izbucnea în față . . .

Și acum să-și revadă pe ai săi. Ar fi făcut și acum, ca în anul trecut, — tatălui său, popii Dumitru i-ar fi scris că nu poate să se zmulgă dintre cărțile cu multă învățătură, pe cari trebuie să le bage 'n cap. Dar nu mai mergea. Părinții-și cereau flăcăul acasă, după ce nu l-au văzut 3 ani de zile. Să-l vadă ei în Pesta, drumul era prea costisitor pentru ei, mai bine îi dădeau banii lui în mîna să-și ajute lipsurile, că-i trebuiau nu-i vorbă, bani mulți. Dacă vrei să ții pas cu lumea mai

bună, să iaî parte în cercurile înalte, banii curg gîrlă.

Banii se duc, dar cel puțin ai un folos de ei. În schimbul lor îți desfătezi ochii în palate frumoase, muzeele și expozițiile îți staî de-schise, tablourile grandioase te farmecă.

Și dacă vezi cîte un peisagiî cu iarnă viforoasă, cu satul îmbrobodit în zăpadă, știi, că astea toate-s făcute numai de dragul ochilor. Aici, sînt toate prea naturale, prea groaznice în golătatea lor . . . » și lancu-și împreuna minile. «Pentru Dzeu! Aici locuiesc oamenii! În casele astea, cu geamuri lipite cu hîrtie, cu ușile crepate, cu vitele schiloade de seceta cumplită, în casele astea locuiesc Românii lui!..

Și el s'a născut la țară, în casa unui popă dela sate, — un popă românesc, de care rid toți camaraziî lui! Îi silă să se mai gindească mai departe.

Acum îi vin în minte și nebuniile de-acasă. În satul vecin locuește «notarășul.» O, «notarășul.» — și cu fata lui, a făcut dl lancu dragoste. . . . Și fata notarășului era îndrăgostită foc în el.

— Ei, copilării, cari se uită, se pierd, ca un firicel de verdeață într'un potop de iarbă.

De l-a pus păcatele să-i spună cîte verzî și uscate, atunci cînd era încă «bădăranul» de-odinioară, de l-a promis «notarășului» că o va lua de nevastă de-aî ris toți de seriozitatea lui — astea aî trecut, pentru ca să nu mai revie nici cînd.

— Curaj, curaj numai! — Toate astea va trebui să le întimpine acasă. Va trebui să dea față cu părinții — pe ei îi iubește pentru că nu-s de vină, că-s Români, va trebui să se înțînească cu domnul «notarăș» și cu domnișoara, cu Tanții cum îi spunea odinioară.

Ar da mult, să se vadă odată pe drum cătră Pesta, să știe trecute toate ochirile naive ale oamenilor dela țară, să se simtă odată iarăși în largul lui . . .

De cîteori trece pelîngă sanie cîte un om și-i dă binețe, el dă din cap, fără să știe.

Drumul se îngustă tot mai mult, Otlul l-aî trecut, caii urcă coasta dealului, — el nu bagă de seamă nimica.

Și deodată dau de marginea unui sat. Zurgălăii lărmuitori ademenesc pe la ferestrii capete de femeî și de bărbați, copii aleargă pela porți și strigă veselî. — Cîniî de prin curți încep a lătra. Drumul se face tot mai moale, talpele saniei intră în văgașele umblate des . . . încă vre-o cîteva indemnuri din biciî, încă vre-o cîteva binețe împrăștiate pela oameni cu glugile pe cap, cu minile împreunate prin sumane și înaintea lor se deschide larg poarta casei părintelui Dumitru.

Multe s'aî schimbat decînd n'a mai văzut

casa părintească. Curtea largă de altădată era prefăcută într'o promenadă de brazî . . . Dar ce-i asta? Brazî sînt numai împlîntați în pămînt. A, păinții aî vrut să-i facă o bucurie, să-l primească cu o pădure de verdeață. Și iacă, pe drumul netezit pînă la ușa case, apare tata și mama. Aî ascultat cu răsufierea reținută larma zurgălăilor și-acum aleargă înaintea lui . . . Cum aî îmbătrînit amîndoi! — Par' că sînt cu 10 ani mai bătrîni! Barba tatiî e mai stufoasă, mai albă, pare o lină de oaie. Și pe mama nu o prinde bine tremuraturul minilor cînd își vede flăcăul. . . .

Și plînsul ăsta, pe care l încearcă să-l potoliască cu toată puterea plînsul, ăsta nu e de fel la loc! De ce să plîngă oamenii cînd se înțînesc? lancu încearcă a se stăpîni, l-a cuprins și pe el -- pentru o clipită — duioșia, deși își observă toate simțemintele cu aierul unui om stăpîn pe sine.

Abia s'a dat jos din sanie și l-aî încunjurat toți din toate părțile. Tata, mama îl ținea de brațe și-i săruta în neștire minca hainelor, servitorimea și badea Ion steteau mai la o parte cu ochii umezi de lacrimi, că venise «domnișorul.»

Și cînd să treacă pragul casei, mama-i face un semn: «uită-te în sus» . . . «Binea-i venit!» o inscripție împodobită cu brad și hîrtii colorate de-asupra ușii: Binea-i venit! Binea-i venit!

El fusese pînă mai nainte învățat să citească prin străini urările într'altă limbă și-acum îi venia ciudat să cetescă: Binea-i venit!

În odăi fiecare colțișor al casei era cu mobilele cele vechî, dulapul de cărți moștenit din strămoși, divanul din copilărie, dulapul de rufe cu ouăle de paști, cu filigenele de cafea pe el, cu candela aprinsă dinaintea icoanei — o icoană zugrăvită de un măiestru dela Micula! — dar toate străluceau de curate ce erau.

Mama-și pierde fața 'n năframă, clătînd din cap. Și prinde putere, nu vrea să-l supere pe băiat, să nu-i facă zilele fripte, cîte le va petrece laolaltă, și încearcă să zimbiască: «Am lucrat ca o roabă, numai să găsești tu toate curate și frumoase.» Așa sărbători doresc să aibă toate mamele, cum le voi avea eu acum, — și ochi-i rid, zbîrciturile feții i se pierd, se prefac într'una mare, dar plină de bunătate. Tata-și face de lucru cu turecii cizmelor, își netezește barba, apoi deschide ușa de brad și strigă: «Tu lleană, fă, ia adu ceva de gustatură.» Se 'ntoarce cătră nevastă «și ceva de mîncare, că o fi flămînd băiatul, — altfel nu-i poate zice, «băiatul», de odinioară a rămas tot «băiat» în gura lui — și ride frecîndu-și minile și uitîndu-se vesel la flăcău gîndește: ce-i de e așa de palid? Oboseala, oboseala de drum!

alta nimica!

lancu se lăsă dus de vârtejul vorbelor, ca un fulg luat de boarea vîntului. Acum, că stă în fața părinților par' că reînvie în el o lume uitată de mult. Și nu știe ce să zică, își freacă obrazii cu palmile, scutură din mină, — a fost frig, — își face de lucru.

Și ca să rupă tăcerea, «popa Dumitru» ridică sprîncenele și întreabă :

— «Da cum ți-a fost ție p'acolo? Frumos oraș?» și ascultă ce-o să zică flăcăul. În mintea lui își închipue o harababură de case mari, înalte, o hărmălae de oameni, cari aleargă ca zmintiți și-un aer greu, greu — de aia-i palid lancu al lor. Și așteaptă să-i spună lancu că-i așa cum gîndește el, și să-i spună cît s'a lupțat el cu graiul străin, pînă ce l-a putut birui să-i spună cît de frumoase și sfinte-și închipue el timpurile ce-o să vină, după ezamele făcute strălucit, după banii dați chiu cu val, creițar de creițar — și la toate astea lancu răspundea:

«Am dus-o bine Orașu-i frumos, mai frumos decît satu ăsta...»

Satul ăsta! ...

Părinții nu bagă de seamă cum vrea să le taie pofta cu vorbele lui. Satul ăsta!

Și încep să ridă amîndoi.

«Firește că mai frumos decît satu nostru!»

Tata-și aprinde ciubucul și pifăie, ridicînd din sprîncene, apoi se apropie de flăcău și-l bate pe umeri tainic.

— «Frumos, frumos, dar n'a-i acolo ce-i aici» și rîde cu ochii.

Mama înțelege și se arată mulțămîtă: «Da, ce-i aici».

— «Ei, ce-i aici? ...»

— «Cum, nu dai cu socoteala? Ian gîndește. Fata notarășului nu-i pe lume! Ei vezi, ea, ea,» și-și bate cu podul palmii genunchii.

Mama-l ia pe dinainte:

— «Da, da, fata notarășului. Să vezi, s'a făcut frumoasă, cuminte, a fost doi ani la in-

ternat pe la Sibiu, știe gospodăria, știe ceti și — asta ți-o spun între noi — de cîteori ne întilnim întreabă de tine.»

lancu lasă privirea în pămînt. Toate trebuie să le îndure. Și-i trec prin minte timpurile naive de-odinioară, pe cînd se mulțamea cu un strîns de mină și un schimb de priviri.

Tata-l întrerupe din gînduri, măsurîndu-l cu ochii pentru întiași dată cu neîncredere.

«Da, fata s'a făcut de nici n'ai crede. E cuminte și așezată. — De altfel am promis să mergem pe la Dlor deja mine — credeam că o să-ți făcăm o bucurie. Te bucură?»

— «O, da, mi-e dor s'o văd. Trebuie că a crescut, că e deja domnișoară», și stă așa uluit locului pînă ce bîtrînii cearcă să cetească vorbele de pe buze.

A doua zi aș pornit-o înspre satul «domnișoării» Tanții.

Părinții veseli și vorbăreți, lancu fără poftă și tăcut.

Retrăia în minte timpurile trecute. Peatunci un zîmbet îl ridica în slava ceriului, o vorbă îl îmbăta. Astăzi... Și se miră și el ce mai caută pe drumul părăsit de multă vreme.

Și-acum, cînd se simte în apropierea ei — bîtrînii-și povestesc

frumsețea tineretelor într'altă odaie — caută cu ochii pe fosta lui tovarășă. Ea să fie? Da, da, îi recunoaște ochii și obrazii și părul. Și i se uită în lumina ochilor ei mari — și tresare.

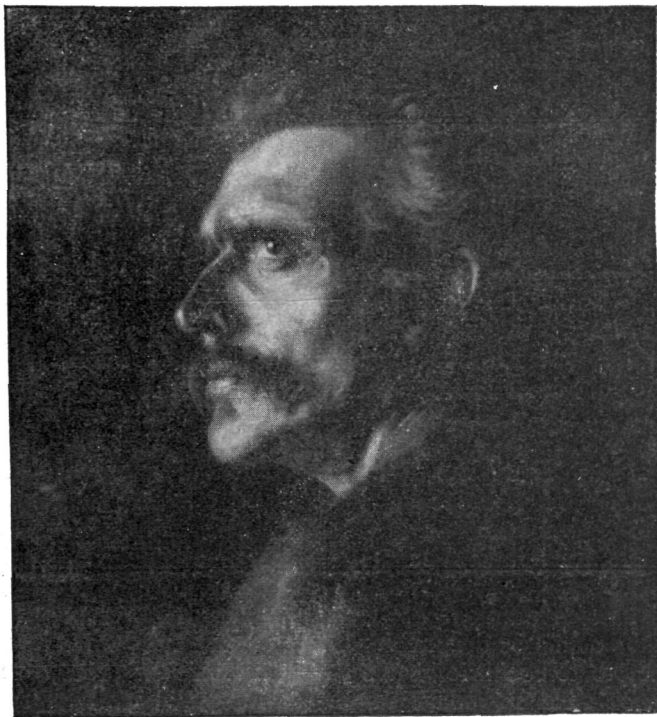
— «Îți mai aduci aminte de jocurile noastre?»

— «Da, m'am gîndit des la timpurile acelea...»

— «Nu-i așa, m'am făcut urîtă?» și-i joacă cu căpșorul pe dinainte.

— «O, da, tare urîtă,» bolborosește el înroșindu-se, și pînă ce ochii ei îl caută, mișcîndu-se ca două șopîrle, lancu e sigur:

«Asta-i cea de mai nainte.»

K. Loghi.

Cap de expresie.

Și încet-încet își revine în fire. Pînă cînd ea-i povestește, răsîmîndu-se cu capul de pîrete, cu minile lăsate liniștit în poală, de viața ei din internat, de profesoare, de studii, nimicurile zilnice, de tovarășele ei flușturatice, el privește țintă și soarbe fiecare cuvîntel, fiecare gest drăguț, fiecare clipeală de geană. Și nu-și mai dă seamă de planurile lui de mai 'nainte, de gîndurile întunecate, de viața zgomotoasă și veselă, care-i suna pînă mai de unăzi în urechi — el are înaintea lui ființa, căreia odinioară i-a jurat credință, ființa, de care s'a vrăjit, pe care a uitat-o mult, mult timp, pentru-ca să o revadă și o iubească cu mai multă patimă.

— «Și acuma povestește-mi viața, pe care ai purtat-o tu. Spune-mi tot ce crezi, că-mi place.

Tu ți-ai uitat de casa noastră — o știi. Nu ne-ai găsit vrednici de nici o veste dela tine. Dar spune-ne de viața ta.»

De viața lui? Dar ce i-ar putea el spune? De nopțile de petrecanie fără de capăt, de risetele camarazilor săi cînd amintea de pretinția lor, de nopțile nedormite, de timpul lung petrecut afară de simțămintele caselor ăstea scunde de provincie.

— «Cum, n'ai nimic să-mi spui?

— «Ba da, am intrat cu totul într'o viață nouă. Oamenii altcîndva streinii m'au știut încînta cu graiul, cu prietinia, cu dragostea lor».

la-l privește cu ochi mari.

— «Cum, Românului Iancu nu i-a fost rușine? Și-a uitat de viața trăită?»

Iancu o privește adînc.

Asta tot e prea mult ce aude. De unde și pînă unde aste imputări?

Și 'n amîndoi se naște ambiția și privirile lor se întîlnesc pentru ca să nu se mai unească cu afîta foc.

Seara aŭ petrecut-o vorbind lucruri de toate zilele. Vedeau că-i desparte de-olaltă o prăpastie mare.

Înzadar vorbele părinților fetiî, înzadar glumele părintelui Dumitru, de pe fețele lor se cetea înstrăinarea.

Ajunși acasă, bătrînul avea să spună ceva lui Iancu, între patru ochi. S'aŭ dus în odaia lui Iancu.

Acolo i-a luat tata minile pe genunchi, și-a luat inima 'n dinți și, vorbind apăsător și gînditor, a încercat pentru prima dată 'n viața lui să-l întrebe de gîndurile pentru viitorul îndepărtat. Băgase el de seamă o schimbare în ființa fiu-său, văzuse bine răceala de astăzi, dintre amîndoi tinerii și-l dorea inima.

— «Spune tatălui tău ce-ți zace pe inimă. Destăinuiește-mi toate. Eu sînt bătrîn și te pot ajuta cu sfatul» și se uită nemișcat la el.

Încă odată și-a călcat pe inimă Iancu. Prevedea și asta.

— «Dacă mă ai drag, tată, fii bun nu mă întreba de asta. Văd, că sînt departe de timpurile trecute.»

Și bătrînul nu înțelege nimic și clatină trist din cap.

*

În preseara Crăciunului.

Anul trecut, pe vremea asta, era în capitală. Crăciunul Ungurilor trecuse. Pe acela l-a serbat cu mai multă dragoste. Fusese în mijlocul unei familii — pomul de Crăciun avusese și pentru el vre-o cîteva daruri. Par'că îi sună și acum în urechi risetele zglobii ale fetelor, par'că vede fețele lor îmbujorate.

Ese afară, pe ulița satului. Fumul urloaielor se ridică drept cătră cer. Încep să s'aprindă schinteii pe bolta cerească. Mugete blăjine de vaci. Turma trece pe dinaintea podmolului casei. Un flăcăi'ndru aleargă după bivolițe cu bîta 'n mîna și le lovește. Vîtele trec tacticoase, le pare că ciobanul glumește, întind capetele și mișcă boturile pline de nădușală căutînd poarta cunoscută.

Astea toate le cunoaște el din copilărie. Era prieten de cruce cu bivolarul și de cîteori n'aŭ împărțit împreună codrul de pîne neagră și patul de flori de pe cîmp!

Ve iniî-l ochiesc de departe, își gîndesc «Domnișorul» e cufundat în gînduri, trec ușurel pe dinaintea lui și cu mîna la gură șoptesc «Bună seara».

O. Späthe.

Cioban.

De-odată Iancu ridică ochii. Înaintea lui stă consăteanul Lascăr.

— «Tu aicea? — De cînd? — Ce vînt te bate?»

— «Am auzit, că ai venit acasă... Iartă-mă, că-ți răpesc gîndurile... De cînd nu ne-am văzut?»

În mintea amîndurora apare un salon luminat feeric, un bal studentesc, doamne și domni în tînută de gală.

— «Dela balul nostru... Cum de ai ajuns aici? — Vai, cum te-ai schimbat, dragă Lascare!»

Fața lui Lascar se lungește la vorbele astea.

Celalalt gîndește: «Așa nu l-am văzut nici cînd. De n'ar fi cautătura ochilor, mai că nu l-ași fi recunoscut».

— «Așa?! Aă trecut vremuri grele peste capul meu!»

Lascar dă trist din cap și-și apropie gulerul surtucului sărăcăcios de bărbie.

— «Cum? — Nu știu nimic! — Povestește!.. Dar să mergem în odaie la mine... Să vezi cum mi-a împodobit mama odaia.

În odaie domnește liniște.

Lavițe țărănești, împodobite cu flori în culori strigătoare, ștergere naționale pe la ferestre și oglindă. În fundul odaiei icoana lui Avram Iancu, cu cușma în cap, cu o mîină răzimată de țeava unui tun...

Lascar se așează domol pe un scaun.

Să fie de 40 de ani. Poartă ochelari, căutătura-i e întunecată, fața palidă, suptă de nesomn. Hainele-i sînt neîngrijite și slabe. Un paltonaș subțirel, vestă cadrilată cu coloarea deschisă de soare, gulerul murdar, ascuns în căptușala ieșită a surtucului.

Și Lascar începe să povestească rupt, trăgănat, făcînd mișcări stîngace cu mîina prin aer. Și deodată parcă simte cum i se ridică în gîttej un nod, cum caută să-l sugrume — și nu mai poate, — ochii-i înroșiți încep să clipească, buzele-i tremură fără să spună un cuvînt cu rost — își duce mîina la ochi — și izbucnește în oftări nebune. Iancu îl privește uimit, minile-i staă nemișcate și reci proptite de masă, tîmplele-i bat din ce în ce mai tare — apoi nu mai vede, nu mai aude nimic.

Într'un tîrziu și-au venit amîndoi în orî. Se întunecase. În tăcerea din odaie era ceva sfînt.

Deodată s'aud citeva glasuri de copii. La început sfioase, nesigure, mai apoi mai îndrăznețe, tot mai curate, mai îngerești.

Lascar își zmulge obrazul din palme și privește speriat. Dar cîntecul este atît de pacînic, glasurile atît de drăgălașe, incit fața i se luminează, ca supt puterea unei vergi fermecate.

Sculați, sculați, boșeri mari
Lerui Doamnei!

Că vă vin colindători,
Lerui Doamnei!
Pe la mîez de cîntători
Lerui Doamnei!

Lascar se ridică încetinel, își îmbumbă pardesiul, întinde mîina în semn de rămas b n și pleacă legănîndu-se.

Iancu rămîne cuprins de gînduri. Cu fiecare clipită, muștrările de cuget îi cresc spăimîntător.

Trei ani de zile și-a uitat de ai săi. Trei ani de zile și-a mințit simțămintele din copilărie. Trei ani n'a fost vrednic de dragostea acelora, cari i-au dat viață.

Ce i-au ajutat lui palatele și lăcașurile de artă din străini? L-au făcut să se lapede de consîngenii săi, l-au momit, l-au tîrit departe de bătaia inimii curate de mai 'nainte.

Pentru zîmbetele fătarnice și risetele plătite, el și-a vîndut fecioria sufletului, de dragul prietenilor zgomotoase, el a trebuit să ridă de neamul său.

Și răsplata?

Răsplata pentru toate inhămările astea, pentru toate serviciile aduse unui neam străin — o vede limpede la Lascar. Lascar a știut să-l joace pe trădătorul, a știut să ticluască cu șiretenie lupta împotriva singelui său, a ajuns tovarăș de cruce cu cei de altă limbă și simțăminte și atunci — cînd n'a mai putut aduce noutăți, cînd s'a îmbolnăvit, cînd era pe patul suferințelor — l-au izgonit ca pe o lăpădătură, ca pe un om fără de simț de cinste.

Lascar este un om pierdut. Gîrbov de atîta oboseală întru căutarea păcatelor închipuite, pentru el cartea vieții s'a închis cu o foaie îmbrăcată în întunec.

«Dar el, el — încă n'a pierdut nimic. Apucase o cale greșită. Simțămintele i se răzvrătiră pentru o clipeală.

E încă numai la începutul drumului. Un pas și s'a reîntors de unde a plecat. O sfortare și este iarăși în făgașul adevărat — și poate să privească iarăși în limpezeala ochilor păîntești, și poate să întindă mîina înspre tovarășa lui din copilărie, o vorbă și legătura lor se face pe vecie și satele românești risipite în toate unghiurile Transilvaniei, casele scunde, bisericile afumate de noianul vremurilor, îi vor părea de o miie de orî mai scumpe, mai sfinte, pentru că în mijlocul lor trăiesc ai săi, neam de neamul lui, sînge din sîngele lui...

La fereastră se face lumină. O ceată de flăcăi au venit cu plugul. Bicele pocnesc, zurgălăii sună vesel, buhaiul grohotește apăsător, glasurile se împărechiază și strigă șăgalnic — și la fiecare vers se opresc cu toții și izbucnesc:

«Mîinați măai!...»

Iancu nu mai poate. Intreagă copilăria lui îi vine în minte, toate colțurile tănuite ale casei

i apar într'aurite în poleiul amintirilor, toate-toate i se perindă pe dinaintea ochilor.

Sare în sus, deschide ușa larg. Părinții îi vin înaintea îngrijați. L-au văzut pe gânduri și i-au mers din cale. Și de-odată fețele oțelitelor se înseninează: lancu zimbește plin de bună-nătate — așa nu l-au văzut de mult.

Și se prind în brațe cu ochii scăldați în lacrimi, și se sărută pățimaș, nebun, pe ochi, pe mină, pe frunțile brăzdate de vifor.

Și cîntecul, care vestește triumful adevărului, venirea omului Dumnezeu, întruparea inimelor curate, plutește de-asupra capetelor lor.

*

Badea Ioan era acum mai vesel. «Domnișorul lancu», care mai 'nainte nu vorbise mai nimica cu el, acum se schimbase cu totul. Sania alerga spre gara tăcută și pustie.

lancu pleca din nou spre oraș. Era vesel căci și pri tina lui din copilărie l'ertase.

INTIME.

I.

Ai venit la mine iară
Pe un drum nemaî visat,
Și întreaga mea căință
Cu'n suspin ai deșteptat.

Am strigat ca o nebună
Ca durerea să-mi-o 'mpac,
Iar tu te-ai pierdut prin trestii
Dese, dincolo de lac.

Ah! mi-a scris în cartea vieții
O deviză mama mea,
Tristă ca nenorocirea,
Ca păcatele de grea.

II.

Să nu-mi dai viorele
Nici trandafiri de maî,
Treî ramuri de cipresse
Atîta-ți cer să-mi dai.

Voî merge 'n șezătoare
Cu ele prinse 'n brîu,
N'oi știți nici ce mă doare
Nici cît e de tîrziu...

Treî ramuri înverzite
Să-mi fie scut și stea,
Să nu mai uit de mine
Și de menirea mea.

III.

Departa pe-un pămînt străin
Am un mormînt...
Acolo-mî duc zmeritul chin,
Și tremurînd
Întreb lumina cea de sus
Din răsărit...
Dacă mai am încă de dus...
N'am isprăvit?

MARIA CUNȚAN.

EXPOZIȚIA AGRARĂ.

— Raport special. —

Darea de seamă de mai jos, deși nu intră în cadrele revistei noastre, o publicăm cu plăcere, fiindcă publicului nostru sînt prea puțin cunoscute uriașele progrese ce le-a realizat România pe terenul agricol și industrial.

Această succintă povestire a celor văzute s'erăm că va atrage luarea aminte alor mulți și-i va îndemna să treacă mai mulți granița și dela noi cu astfel de ocazii, ca să învețe a cunoaște și prin asta a imita hărnicia fraților din regatul românesc.

Red.

O nouă și interesantă manifestare a progresului național este expoziția agrară a marilor proprietari români, inaugurată la 27 Iunie 1904 în București

Cînd intri privirea ți-se oprește asupra palatului central care formează fundul scenei.

Apoi la stînga (de la intrare):

Pavilionul produselor moșiei Derșca din plasa Mihăileni, județul Dorohoi. Aci erau espuse: lemne, cereale, seminte, miere, ceară, pîtră — frînghii etc.

Un mic pavilion pentru poartă și telegraf. Pavilionul Ministerului de interne, reprezentînd o infirmerie complectă așa cum se proiectează a se înființa în toate comunele noastre: o cameră pentru agentul sanitar, două saloane pentru bolnavi, sală de baie, sală de operație și bucătărie.

Pavilionul Administrației Domeniilor Coroanei, cu de jur împrejur o grădiniță în care sînt espuse pomi și vițe de vie. În pavilion ar fi greu de descris din fir în fir tot ce se afla espus. Cerbi, căprioare, urși, lupi, vulpi ... împăiați, animale vinate în pădurile Dom. Coroanei. — Coșuri, pălării de paie împletite prin școlile satelor, covoare, țesături, fel și fel de obiecte de lemnărie, strungărie, olărie etc. . . Cărți din biblioteca populară a Adm. Dom. Coroanei ca:

«Scrisori către plugari», «Cultura lucernei», «Uscarea prunelor» și altele, printre cari și scrieri din ale Dluî I. Calinderu. Și mai erau stupi frumoși, roate de ceară, cereale, legume. În miniatură un ingenios ferestrău model (joagăr) și încă mulțime de lucruri interesante. Marea și neobosita activitate a Dluî Ioan Calinderu o puteai constata și admira în acest pavilion.

Un pavilion cu olărie. (Fabrica din Periș).

Un pavilion cu lemnărie în fața căruia, în special, atrăgea atențiunea un molift bătrîn,

care zăcea la pămînt trunchiat în bucăți; avea 40 metri lungime și era bătrîn de 2 sute de ani. Pavilionul industriei casnice unde se aflau fel și fel de țesături, picturi și broderii espuse de toate școlile profesionale cum și de societățile «Munca» și «Furnica».

Aceste două societăți sînt de un interes particular pentru românce: «Furnica» a fost fondată de mai multe doamne din vechea aristocrație Română, în frunte cu Domnișoara Felicia Racoviță și Doamna Elena Cornescu.

Aceste doamne au susținut și încurajat lucrările naționale ale femeilor de pe moșiile lor, luminîndu-le gustul și împiedecîndu-le de-a părăsi vechile izvoade de țesături și broderii românești cari fac admirația lumei întregi. Dinsele, cu concursul unui comitet de doamne, au înființat bazarul «Furnica», unde țărancele își depun lucrurile spre a fi vîndute și au astfel un cîștig sigur pentru grelele luni de iarnă, cînd nu le ocupă lucrul cîmpului.

Societatea «Munca» fu instituită după dorința M. S. Regina Elisabeta, cu scopul de a pro-

Artachino.

Femeie cu floare.

O. Späthe

Cioban.

cura lucru și prin urmare p'ine zilnică soțiilor și mamelor din Mahalalele Bucureștilor, cari nu-și pot părăsi familiile pentru a lucra departe de casele lor. La început M. S. Regina făcu apel la soții de militari și puse în capul societății pe Doamnele General Fălcoianu și General Berendei. «Munca» e azi una dintre cele mai admirabile societăți, procurînd nu numai lucru dar și alte multe înlesniri și ajutoare la peste 2000 de femei sârmane.

— Pavilionul central cu 5 despărțăminte: Industrie, Silvicultură, Agricultură, Comerț, Viticultură.

Și aici erau espuse cereale, legume, conserve, lînă, ceară, zahăr dela fabrica din Chitila și altele, produsele fabricelor de teracotă și bazalt, sticlărie, lemnărie fină, pielărie, sculptură. În miniatură, frumos reproduse, docurile porturilor Brăila, Galați, Constanța.

Cu totul remarcabile, în pavilionul central,

erau 2 sculpturi ale Dlu Alex. Dobrescu. 1. «Portretul M. L. Regelui și Reginei», frumos sculptat în lemn de paltin. 2. «Somnul», cap expresiv după natură, sculptat asemenea în lemn de paltin. Reprezintă un cap de femeie, cu ochii închiși, cu părul desfăcut și împodobit cu o cunună formată de 3 flori mari de mac. Surprinzător și de necrezut este că acest domn Dobrescu nu a făcut pîn'acuma studii speciale de sculptură.

La dreapta erau încă fel și fel de paviloane mai mari și mai însemnate: Pavilionul Luther (fabr. de bere); pavilionul Rigler (fabrică de bomboane); pavilionul de industrie minieră, cel de mașine agricole, pavilionul ministerului de domenii, al ministerului de interne (direcția penitenciarelor). Mai erau expuși cai, rase de toată frumusețea; vite cornute de rasă românească. De mare interes era și expoziția de păsări domestice și sălbatice; mai ales cele de pe moșia Derșca erau minunate ca selecțiune de spe. ie.

Întîmplarea p'artinindu-mă, una din vizitele ce am făcut la expoziție a coincis cu cea a A. S. R. Principele Carol, însoțit de instructorul Său. A. S. Regală a scoborît din trăsura la pavilionul central unde îl aștepta dl Dr. Istrati spre a-i face onorurile cuvenite. În câteva paviloane avui norocul să aud și să văd de aproape pe micul nostru principe Moștenitor și simțeam cum îmi creștea inima de bucurie și de mîndrie auzindu-l vorbind românește și numai românește și așa de frumos românește!

Mi-am adus aminte de «Povestea lui Ștefan cel Mare» scrisă pentru poporul român de doamna L. G. și m'am gîndit că pe drept numește dînsa pe micul Principe «Eroul de mîine». Un copil frumos, blond și rumen, cu apucături modeste, cu căutătura dulce, cu un zîmbet sfios, dar un copil în care ușor poți presimți bărbatul înțelept și de caracter. După ce Alțeta Sa a vizitat întreaga expoziție, a intrat în «Pavilionul Regală», un pavilion de sticlă prin ale cărui geamuri îl văzui șezînd la o masă în fața unei cești de ceai.

După dorința A. S. un taraf de lăutară a intrat în pavilion și l-a cîntat cîntece românești.

Am plecat din expoziție mulțumită pînă'n adîncul sufletului de toate cele ce văzusem.

București.

A. O. M.

ÎN SUFLET SIMT O TEAMĂ CUM S'AȘTERNE.

(De Al. Petöfi.)

*In suflet simt o teamă cum s'așterne:
Să mor în pat cu capul între perne!
Să mă usuc ca floarea din grădină,
De-un tainic verme roasă 'n rădăcină;
Să scad încet ca lumînarea mută
În chilioara 'ngustă și tăcută . . .
Mărite Dumnezeu din cer,
Eă fie altă moarte-ți cer!
Eă brad să fiu și fulger să mă 'ncingă,
Turbatul vijor mijlocul să-mi frîngă.
Să mă prăval, o uriașă stîncă,
Să înfior prăpastia adîncă . . .
— Cînd neamurile lumii toate,
Cu brațele descătusele
Supt steagul roș porni-se-vor ca vîntul,
Pe flamură pecetluind cuvîntul:
Libertate,
Și vor strebate
Din răsărit spre-apus răzbunătorii*

*Și-n calea lor vor sta asupritorii,
Acolo să cad eă
Pe cîmp de bătaie,
Să-mi curgă din vine
Tot sîngele tînăr ce-mi arde 'n vâpaie.
Strigarea din urmă a buzelor mele,
Să moară 'n vuetul păgîn de ofele,
În glasul de tulnic, în huet de arme.
Și trupul să-mi sfarme
Copitele aspre de roibi furtunatici,
Ce-or trece pe cîmpuri, în goană, selbatici
Vestind biruința cea sfîntă și mare!
— De-acolo să-mi strîngă și moaștele frînte
În ziua măreașă de-obștească 'ngropare,
Cînd surle dutoase domol aă să cînte
Și steaguri cernite veni-vor în soare
Jelind, libertate, pe morții tăi fii
Închiși sub zăvorul aceleiași glii.*

OCTAVIAN GOGA.

CRIZANTEMA.

E noapte senină. lună. De atîta frig, stelele altădată sclipitoare neastîmpărate, aă amorțit; gerul năpraznic domnește în văzduh. Nu se aude nimic; doar fumul șerpuitor al caselor par'că ar vrea să mă desmorțească golul cu suflarea lui caldă.

În grădina din față, s'a așternut de mult o blană albă, care ar fi fost desăvirșită, dacă n'ar fi pătată la un colț de o rămurea aproape uscată, în vîrf cu o crizantemă albă.

Cum se face, sărmană floare, de aă rămas singură în grădină, pe cînd tovarășele tale stău mîndre și înflorite la fereastră?

«Astă vară, cînd eram plină de tinerețe și vigoare, de o mie de ori măi frumoasă decăt surorile mele, aă venit fete multe, îmbrăcate frumos, ca să ne culeagă.

Tovarășele mele, dornice de a străluci măcar un ceas, se înălțau și-și scoteau capetele la iveală.

Chiar una urită și ofilită, de ciudă că o întunec, mă izbi cu atîta putere: încît căzu singură moartă la pămînt. Fu batjocurită și călcată de toți în picioare; mi-aduc aminte că a ajuns într'o cutie cu gunoi.

Eram îngrozită. Mă ascusesem după vîrul măi indrișaim și tremuram, ca nu cumva să mă descoperă. Nu voiam să strălucesc o clipă, la peptul unei fete răsfațate, ca apoi să mă asvirle.

Aă îi vrut măi bine să mă ia cu totul, să mă așeze într'un ghiveci frumos.

Doream o viaă măi lungă.

Mă aplecasem jos de tot la picioarele indrișaimului, și-l rugam să mă acopere. Dar el nu vrea.

Totuși după o frică aproape de un ceas, eram scăpată. Eșii din ascunzătoare și nevăzută de fetele care plecaseră, mă înălțai mîndră, 'n necazul celor'latie, care acum plîngeau rușinoase și jefuite.

Eram o frumuseță. Toată lumea din stradă se opreă ca să mă admire.

Nu măi aveam de ce să mă tem. Stăpînii măi plecaseră la băi și grădina o îngrijea acum un moș bătrîn.

Dar trecu și vara și cu vremea mă sîngeam și eă. Aproape toată mă făcusem ruginie; nu măi rămăsese din mine alb, decăt mijlocul.

La sfîrșitul toamnei eram ofilită și începuse și corpul să mi se încovoae.

Acum doream să fiu văzută; mă înălțam din toate puterile, dar înzadar.

Vărul meu crescuse așa de mare, încît ră-măsei pitită cu totul.

Eram desnădăjduită, gîndindu-mă că voi fi osîndită să m'apuce iarna acolo.

Într'o zi, fetele veniră, aducînd cuțite și ghi-vece.

Toate surorile mele, acum frumoase și în-florite, fură duse la adăpost în seră.

M'am rugat de indrișaim să se dea la o parte, dar dînsul nu m'a ascultat.

Să mă ridic n'am mai putut. Eram prea slabă, prea ofilită.

Mi-era necaz și căutam să-mi scutur floarea

roșcată, care nu mai semăna cu mine; dar de odată căzuî istovită.

Cînd mi-am revenit în fire, grădina era goală... Și dacă mai sînt încă în viață, e, că necazul m'a întărit.

Sînt uscată, dar tot mai pot sta în picioare. Nu crede că sînt nici albă, nici tînără, cum poate mă arată fața.

M'a albit zăpada și m'a înviorat gerul...»

N'apucă să sfîrșească bine, că un vuet se auzi; viscolul sosind furios o dobori la pămînt. Pînă 'n zori blana de ghiață a acoperit totul; nici o petală, nici o pată pe suprafața ei cristalină.

Un crimpei de primăvară, de dor și de sim-țire, pierdut pe vecinicie în oceanul fără mar-gini al iernei.

Caterina I. Bassarabescu.

Ploești.

COLINDE.

— Din Bănat. —

I.

În sara ajunului
Vin junii Crăciunului,
Cite patru, cite șapte,
Ca să cânte la ferestre.
Cruce 'n casă,
Roată 'n masă,
Boereas' afară easă
C'un cîrnăt
Ș'un colac,
Colindaș-i-l bagă 'n sac.
Fiî, boier, tot sănătos,
Să-ți ajute și Hristos!
Boereasa bucuroasă,
Să-ți ajute Maica noastră!

Din Ieșelnița.

II.

Ple-atu-mi-aū,
Plecat,
Patruzeci și cincî,
Cincizeci fără cincî
Junî colindători.
Cit ei mi-aū umblat,
De mi-aū colindat,
Maica Precestă ieșea
Și mi-î întreba:
— «Văzutu-mi-așî, văzut,
Fiulețul meu?»
— «De l-am fi văzut,
Nu l-am cunoscut.»
— «Lezne-î d'a-l cunoaște:
Obrăjorul lui
Spuma laptelui,

Ochișorii lui
Două mure negre,
Coapte la răcoare,
N'atinse de soare,
Coapte la pămînt
N'atinse de vînt.»

— «Ba, noi l-am văzut,
Dar nu l-am cunoscut.
Tocma 'n virful muntelui,
La suflarea vîntului...»

Maia Precesta
Dacă auzea,
Poale sufulca,
Fuga că mi-ș da,
La Ilie
Sînt-Ilie,

Și așa-î zicea:

— «Trăznește,
Pleznește!

Pe Iuda prăpădește,
Fiul meu păzește!» —
Fie gazda bucuroasă,
Să-î ajute Maica noastră!

Din Boioveni vechi

Comunicată de elevul R. Bodea.

În colinda de mai sus Maica Domnului caută și întreabă pe cei ce-î înfilnește, dacă nu cumva aū văzut pe fiul ei iubit?

Acelaș lucru îl regăsim în frumoasa baladă, pusă de Alecsandri în fruntea poeziilor sale populare, adecă în „Miorița». Și aci vedem,

cum măicuța mîndrului ciobănel moldovean
caută și întreabă de toți :

„Cine“ aū cunoscut,
Cine mî-a văzut
Mîndru ciobănel,
Tras printr'un inel ?
Feșișoara lui
Spuma laptelui ;
Musteșioara lui
Spicul griului ;
Perișorul lui
Peană corbului ;
Ochișorii lui
Mura cîmpului !“

Legătura între colindă și balada este înve-
derată. Colinda, cunoscută pretutindenea la

Români, a dat naștere acestei părți din balada
moldoveană.

Dr. M. Gaster este, pe cît știu, cel dintîi
care a indicat intima legătură a „Mioriței“ cu
«*Judecata păcurarilor*» și «*Păcurarul și mieluța*»
din colecția dlui Marinescu. (Gaster, Lit. Pop.
Rom. Buc. 1883, pag. 476—479).

În anul acesta 1904 aū apărut în ediția Aca-
demiei «*Legendele Maicii Domnului*» de dl S.
Fl. Marian, și la pag. 293 se afirmă, că izvo-
rul minunatei balade, al „Mioriței“, este le-
genda despre *Căutarea Domnului nostru Isus*
Hristos în combinațiune cu unele dintre *colinde*.
Dl Marian aduce număroase probe pentru
întărirea părerii sale. E. Hodoș.

CRONICĂ ȘI NOTIȚE.

Serata Societății «Petru Maior», ținută
în 10 Dec. nouă a. c., a fost pe deplin reușită,
considerînd neajunsurile și restrinsele mijloace
cu cari a fost aranjată. Punctele cele mai reu-
șite aū fost cele ezecutate în primul rînd de
orchestra apoi de corul Societății. Domnul
Domide s'a dovedit a fi un sîrguincios și pri-
ceput șef de orchestră și cor, pentru cari pu-
blicul azistent l-a și răsplătit din belșug cu
aplauze. „Symphonie II“ de Haydn a fost
ireproșabil ezecutată de un quartet, din care
s'a distins mult arcul îndămînic al d-lui Bo-
hățel. Solo de voce putea lipsi din program,
fiindcă tenorul Vasu orice e — de es. băiat
frumos — numai cîntăreș de scenă nu. —
Partea I terară încă a fost bine aleasă. Confe-
rința d-lui Minea : „Curente culturale la noi
în secolul XVIII.“ e o lucrare gîndită și muncită,
care se va și publica. Schița „La Stîna“ de
d-l Stanca de asemenea a plăcut auditorului.
O mică observare. Ar trebui să se iee dispo-
zițiuni, ca 'n timpul conferințelor publicul și
chelnierii să fie mai liniștiți, altfel glasul confe-
rențiarului se pierde în zîngănitul de furculițe
și farfurii, cea ce e neplăcut și supărător, nese-
ros chiar. — După program a fost veselie,
animată și de dolnele frumoase, cîntate de ar-
tistul Corfescu, care a fermecat pe toți cu
vocea-l plină și dulce de bariton. — Sperăm
că harnicul președinte, care în discursul de în-
troducere a accentuat dorința Societății de a
se apropia de publicul român din Pesta, ne va
mai da plăcutul pilej de a azista la astfel de
serate frumoase, care în viitor desigur vor fi

mai bine cercetate de toți iubitorii de fețe tinere
și de toți voitorii de bine ai Societății „Petru
Maior“.

***

Dela Asociațiune. Președintele Asociațiunii
dl Al. Șterca Șuluțu — la dorința noastră — a
binevoit a ne pune la dispoziție scrisoarea de mai
jos a dlui Alexandru Mocsonyi, pe care ne facem
o deosebită plăcere publicîndu-o, fiind un docu-
ment prețios în anele acelei instituțiuni.

«Prea onorate domnule Președinte!
Prea onorat comitet central!

De cînd m'am retras de la prezidiul «Aso-
ciațiunei» noastre, două onoruri mari mis'aū
făcut.

Onoratul comitet central m'a onorat cu ru-
garea, ca să-i pun la dispozițiune portretul
meu, dorînd a-l păstra în sala festivă a casei
naționale un loc între tablourile acelor bărbați
distingși ai Națiunei, cari ca Președenți ai «Aso-
ciațiunei» și pe acest teren al renașterii no-
stre naționale s'aū făcut binemeritați; iar ultima
adunare generală a «Asociațiunei» m'a împăr-
tășit de cea mai mare și rară distincțiune, ale-
gîndu-mă Președinte onorar al «Asociațiunei»

Avînd onoarea a aduce la binevoitoarea cu-
noștință onoratului comitet central, cumcă am
dispus, ca portretul meu, făcut spre acest scop,
să se trimită la Sibiu, imi iaū permisiunea, ca
cu această ocaziune și pe această cale să dau
espresiune sentimentelor mele de adîncă mul-
țumită tuturor participanților adunării generale
din Timișoara.

Sînt mișcat de atita bunăvoință și fălos de această distincțiune, care o primesc ca un don prețios, deși acest don trece mult peste modestele mele prestațiuni. Astfel relațiunile mele de pîn'aci față de «Asociațiune» s'au schimbat într'o legătură ideală, precum se exprimă onoratul comitet central în prețuita sa hîrtie de notificare, iar eu din parte-mi voi susținea cu toată căldura inimei mele această legătură pînă la sfîrșitul vieții mele.

N'ași putea să închei aceste șiruri, fără a Te felicita, Domnule President, atît pe Domnia Ta, cit și «Asociațiunea» noastră de alegerea Domniei Tale ca President, căci o alegere mai fericită nici că s'ar putea închipui.

Cu cea mai distinsă stimă:

Budapesta, la 5 Noemvrie 1904.

Alexandru Mocsonyi, m. p. »

* * *

O distincțiune. M. S. Regina Elisabeta a României a binevoit prea grațios a distinge pe colaboratoarea noastră D-na Otilia de Cozmuța, comandînd mai multe tablouri în stil japonez. D-sa lucrează acum la ele cu multă sîrguință și fericită în Drezda. — Poate vom avea și noi ocazie să le prezintăm în fotografiai publicului nostru.

* * *

«**Premiul Domnișoarelor române**» În numărul 14—16 al revistei noastre am adresat amabilelor și frumoaselor noastre Domnișoare umilita rugăminte să facă un premiu al lor, pentru cea mai bună poezie. Sintem încîntați de frumosul rezultat de pînă acuma și sperăm că lista iubitoarelor de literatură nu se va opri aici. Cîte domnițe cu ochi frumoși și inimă bună nu cunoaștem noi, visătorii!

Pînă acuma au contribuit:

D-șoara Edwige Munteanu (Orăștie) 25 cor.

» Claudia Goga (Reșinar) 10 cor.

Le mulțumim din inimă și le dorim tovarășe multe . . . multe!

Redacția.

CĂRȚI ȘI REVISTE.

(Dări de seamă și notițe bibliografice.)

Făt-Frumos Nr. 15. 1904.

În revista birădeană, redactată cu pricepere de o seamă de oameni tineri, cu dor și dragoste de muncă, domnul N. Iorga, sub titlul «Curentul nou», scrie un prim articol, care, ca tot ce scrie d-sa, e vrednic să fie cunoscut și publicului nostru.

«Astăzi sînt trei reviste tinere care înfățișează curentul cel nou în literatura și cugetarea românească. «Făt-Frumos» din Bîrlad stă la mijloc între «Sămănătorul»

bucureștean și «Luceafărul» din Budapesta. Aproape orice se cuprinde într'una din aceste reviste ar putea să-și afle locul și în celelalte două.» Mai departe constată cum din vechile reviste numai «Convorb. Lit.» a mai putut trăi, iar celelalte, care în cea mai mare parte erau vrăjmașe curentului sănătos s'au stîns. Curentul nou, reprezentat de cele trei reviste, îl numește, foarte potrivit, *romănesc*, și îl numește așa fiindcă «în mijlocul Românilor nu poate fi nici o literatură sănătoasă care să nu plece dela ei, dela viața sa și dela felul lor de a simți pentru a se întoarce la dîsele. Numai această literatură poate fi bună în sine și folositoare; numai de dînsa se poate ținea samă în viața culturală a popoarelor. Dela aceste axiome plecăm.»

Aceste profesii de credință noi le-am mărturisit de repețite ori publicului nostru și sintem fericiți cînd le vedem acuma precizate atît de lămurit de cea mai răspicată individualitate a timpurilor noastre.

Pentru distincțiunea cu care a învrednicit revista noastră, punîndu-o pe aceași treaptă cu cele mai bune reviste din Regat, îi mulțumim din inimă Dnului Iorga și declarăm și din acest prilej că noi vom munci din răsputeri, pentru ca să rămînem și pe viitor vrednici de atențiunea corifeilor neamului nostru.

Și ca toți prîetenii și dușmanii revistei noastre să fie în clar cu finuta noastră spunem că noi sintem, cu toată curățenia sufletului nostru, admiratorii fără rezervă ai d-lui N. Iorga și ai tuturor aceluia cari țintesc să introducă în viața publică și culturală de dincolo cîntea și sănătatea ca temelie de mîncare. Tot această țintă o urmărim și noi aici la noi acasă.

În acest număr al revistei «Făt-Frumos» se mai găsesc poezii de D. Naum, G. Vilsan, A. Mîndru; proză de I. Ciocîrlan; notițe și documente.

* * *

În editura librăriei W. Krafft în Sibiiu au apărut următoarele călindare pe anul 1905: «*Posnașul*», cal. umoristic, cu numeroase glume și ilustrațiuni, pr. 50 fileri; — «*Amicul Poporului*», anul XLV, pr. 60 fil.; — «*Calendarul Săteanului*», anul XLIV, pr. 25 fil.; — «*Calendar*» (cu litere cirilice), anul CXIII, pr. 40 fil. — Tot acolo au mai apărut niște drăguțe și interesante Cărți de icoane, cu text explicativ: «*Mute de toate*», pr. 80 fil.; — «*Animale domestice*», pr. 1. cor. 50 fil.; — «*Din grădina zoologică*», pr. 1. cor. 50 fil. — Ilustrațiunile sînt toate în mai multe culori și executate pe hîrtie trainică.

* * *

A apărut vol. II. din „Egyetemes Irodalom történet” (Istoria literaturii universale), care se ocupă de literatura popoarelor neolatine. În acest volum, sub titlul „Oláhok”, dl. dr. George Alexici scrie istoria literaturii noastre românești, care e prima lucrare de acest fel în limba ungară. Autorul scrie cu căldură istoria neamului său, pe care-l prezintă publicului ungar ca un

puternic element de cultură, care în viitor are încă o misiune de împlinit în Orientul Europei. Lucrarea dlui Alexici, deși într'un cadru restrins, reoglindește destul de lămurit fazele culturii noastre și diferitele curente, cari o au influențat atât de simțitor. Vom reveni în merit asupra acestei lucrări interesante.

* * *

Librăria Ciurcu din Brassó (?) a editat de curând o serie de piese teatrale curioase de tot. Lipsite de valoare literară, ne mărginim a le înregistra apariția, deși multe ar fi de zis, mai ales în privința unei *Drame* în 3 acte, egal cu 3 scene, în estenziune totală de 4 foi!! Broșurile sînt următoarele: „La Crăciun” dramă în 3 acte (8 p.) de A. Pop; — „Vine Vlădica” comedie în 3 acte de A. Pop; „Dujmănoasa”, piesă teatrală în 1 act de Maria Drăgan; „Despre portul Românesc” și alte trei piese teatrale, precum și un „Dialog comic” de M. Drăgan; — „Colinde, Poezii și Versuri funebreale” de M. Drăgan.

* * *

Am mai primit la redacție următoarele cărți și broșuri: „Traduceri” de Alecsandru A. Naum, Iași 1904. ; — „Hedda Gabler”, dramă de H. Ibsen, trad. de B. Marian, Piatra-N. 1905; — „Liturgia S-lui Ioan Gură-de-Aur”, pusă în note muzicale și armonizată pentru coruri de 4 voci, de Iuliu Bîrou. Inst. lit. *Petre Simțion*, Arad; — „Carte de comunere” curs. I. și II. de Iuliu Bîrou, inv. în Ticvaniu-mare; — „Limba maghiară”, manual pentru școlile populare, de I. Groșorean și I. Moldovan, Arad, 1904, libr. P. Simțion; — „Curs complet de corespondență comercială”, de I. C. Panțu, Brașov 1904, tip. A. Mureșan; — „Calendarul pe 1905”, Sibiu, tip. archidieceșană; — „Căldarul Poporului Român”, Budapesta, tip. „Poporul Român”. Cuprinde pe 200 pagini peste 100 ilustrații actuale. Un căldar bine întocmit. Preț 40 fileri.

POȘTA REDACȚIEI.

I. A. Dragostea și admirațiunea DVoastră manifestată, cu ocazia sf. Mihail arhanghelul, față de marele Eminescu n-a îndușat așa de mult încît reproducem o sîrofă din „Felicitări lui Mihail Eminescu”.

În ziua onomastică fie
Memoria ta deșteptată
Prin șirul acest, care te
Felicitări a-ți preda te așteaptă.

Păcat că n'avem debit postal și pe ceilalță lume. . .

Tantalus. «Punem cazul» că «așa zicînd» te-ai pus să-ți faci concurență lui *Sisifus*, care pînă astăzi stăpînea această rubrică în mod arbitrar. . .

Ziua 'ntreagă, noaptea 'ntreagă
Vecinic ești te port în gînd,
Fa ă mare, tu-mi ești dragă,
Te iubesc așa zicînd. . .

Vai! m'ar omori necazul,
Mi-ar fi jale viața 'ntreagă,
Dacă, dacă, — punem cazul, —
Tu n'ai vrea să-mi mai fi drag.

Dară «punem cazul» că Dumnia-ei se va milostivi să-ți rămîni și pe viitor credincioasă, sau «așa zicînd» dragă.

Emil. O pîrtinească salutare. Dintre cîntece, al doilea tănuiește ceva. Să-l citim:

E taină drag' a ta iubire,	Și taîne sînt a tale vise
E taină ne 'nțeleasă —	Și tu ești taină mare!
E taină dulcea ta privire,	Cînd te ivești, cum se ivise
Bălaia mea crătașă.	În calea mea o floare.

Celalalt cîntec să-l înținem în taină. Te rugăm să ne mai trimiți altele mai puțin tainice.

Sever C. D. Intențiunea D-V. de-a traduce pe Turghenieff e frumoasă. Ca să ne spunem însă părerea trebuie s'aveam traducerea completă.

„Teara mea” — are multe strofe bune, dar ne bagă de-adreptul în temniță, de-o publicăm.

Abonent dela început. «Domnișoara Doftor», neîntrunind condițiile fixate pentru premiile «Luceafărului» (e mult prea lungă), la dorință vi-o înapoiăm, îndată ce ne comunicați adresa.

Othmar — Berlin. Noutăți sînt din greu. D-șoarele noastre îmbujorate de dragoste s'au hotărît să încunune o frunte viștoare de poet, care le va ști cînta mai frumos jalea inimii lor. Domnișe ca ale noastre n'are nici un neam de oameni. Vezi „cronica” și convinge-te că serios s'au hotărît să facă un premiu al lor. — Un tînar cu dragoste de neam a ținut mai zilele trecute un discurs de protestare demn și cuminte. De-ar răsări și steaua politică a neamului nostru, că stăm prost de tot. Curat balamuc. — Vești mai secundare. Un domn E. Nathan — care de sigur nu-l «cel înțelept» — în „ROMÂNUL” întoarce spusele noastre pe dos, se face prost, c'un cuvînt se tîrînește și ne dă sfatul să învățăm românește. Asta o spune în revista așa numitulul *Caion*, care e „religiunea cea nouă și podoaba literaturii românești și a căruia artă este «tripodul de bronz, din care se înalță parfum de cinamon, nard și tămăle» — fă-ți cruce! — care mai este și un „pontif, un convins, un creștin și un artist desăvîrșit” — vezi reclama la „Triumful crucii”. — Acestui pontif se închină profesorii universitari (A. D. Xenopol și Tanoviceanu) și geniala Riria și habotnicul Nathan. Să am putere l-ași infunda legați de-olaltă în Dimbovița în gerul Bobotezei, astfel s'ar boteza și Nathan al nostru — și l-am putea trimite de unde a venit . . . în Palestina. Altă nouate. Florian Becescu, geniul naufragiat, s'a întors „obosit” — cum a plecat — din vijelia occidentului și se găsește „într'o căsuță din fața mării-Negre”, unde stă „senin și liniștit” și-admiră *mugetul, vuetul, zbuclumul, revolta, corul furios și indescriptibil al naturii înrîutățite* . . . El, care n'ar dori să moară numai odată, ci în fiecare zi — vezi „Rev. Idealistă” — adevă în rate, s'a hotărît să ne-asuprească — în Ovidiu, — că pe Autorul „Viorelelor” nu l-am numit „burduf de talent”. Cuvîntul nostru a fost din convingere spus și cinstit. Interesele de „gașcă” și de răzbuinare în cestiunile de artă și literatură n'au pătat încă sufletul nostru. Și acuzele „umbrelor sarbede” nu ne vor abate dela crezul nostru. Astorfel de existențe le răspundem: Periși „demoni ai distrugerii!” -- Tot în această rubrică o să-ți mai scriu lucruri ciudate.

Cu frăție și sănătate.

Toma.

P. Popa. (Arad). Regretăm că lucrarea d-tale „LA STINĂ” nu atinge „nivelul ce obișnuiesc a întruni lucrările literare, ce apar în „Luceafărul”. Îți trimitem dară, conform dorinței, „pe aripile moi ale boarei sării anunțul ei funebral.” — De altminteri te rugăm să nu mă faci glume trimițînd lucrările d-tale tot în același vreme și la altă revistă, asta pentru cazul cînd celea din viitor vor fi mai bune.

APARE:

La 1 și 15 a fiecărei luni, stil v.
Prețul unui exemplar 50 bani.
În România 65 bani.

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 12 cor., pe jumătate
de an 6 cor.
Pentru străinătate 1 an 16 franc

Redacția și Administrația:

V. STR., ZÖLDFÄ, 7.

Tipografia «POPORUL ROMÂN» Budapesta, VII., Amazon-u. 6—8.

ROPRIETATEA ȘI EDITURA REDACȚIEI.   Sef.-red.: ALEXANDRU CIURA.   Red.-resp.: OCTAVIAN GOGA.

